

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

від 01 листопада 2019 року

№ 10 / 1

Про проект Закону про внесення змін до
Земельного кодексу України та інших
законодавчих актів щодо удосконалення
системи управління та дерегуляції
у сфері земельних відносин
(реєстр. № 2194)

Проект Закону про внесення змін до Земельного кодексу України та інших законодавчих актів щодо удосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин (реєстр. № 2194 від 01.10.2019 р.), внесений народними депутатами України Заблоцьким М.Б., Сольським М.Т., Нагаєвським А.С., Литвиненком С.А., іншими народними депутатами України, на прохання автора Заблоцького М.Б. (лист додається), повторно виноситься на розгляд у Комітеті з питань екологічної політики та природокористування.

Комітет, відповідно до предметів відання, розглянув проект Закону про внесення змін до Земельного кодексу України та інших законодавчих актів щодо удосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин (реєстр. № 2194) та відзначає наступне.

Як зазначено у пояснювальній записці, основним завданням законопроекту є реформування системи управління у сфері земельних відносин та зняття штучних обмежень господарської діяльності для спрощення доступу до земельних ресурсів населення і бізнесу, а саме:

скасування зайвих дозволів та дублювання процедур перевірки документації із землеустрою;

запровадження незалежного контролю документації із землеустрою через громадську експертизу або рецензування;

надання відомостей документації із землеустрою статусу публічних, відкритих та загальнодоступних даних;

інтеграція та уніфікація землевпорядної, топографо-геодезичної та картографічної діяльності;

запровадження страхування професійної відповідальності виконавців робіт із землеустрою як альтернативи державному контролю;

зменшення вартості робіт та тривалості часу, що витрачається на виконання процедур, пов'язаних з проведенням землеустрою.

Законопроектом вносяться зміни до Земельного (ЗКУ), Водного (ВКУ) та Лісового кодексів України (ЛКУ), Кодексу України про адміністративні правопорушення, законів України: «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи», «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про топографо-геодезичну і картографічну діяльність», «Про місцеві державні адміністрації», «Про меліорацію земель», «Про землеустрій», «Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв)», «Про охорону земель», «Про державний контроль за використанням та охороною земель», «Про оренду землі», «Про оцінку земель», «Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності», «Про землі енергетики та правовий режим спеціальних зон енергетичних об'єктів», «Про регулювання містобудівної діяльності», «Про Державний земельний кадастр», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розмежування земель державної та комунальної власності», «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень», «Про Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності», «Про страхування», «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань», «Про державну реєстрацію актів цивільного стану», «Про державні нагороди України», «Про нотаріат».

Зміни до законів України передбачають, зокрема:

передачу земель державної власності за межами населених пунктів (крім земель, які потрібні державі для виконання її функцій) до комунальної власності сільських, селищних, міських рад (*зміни до статті 83, Перехідні положення ЗКУ*);

скасування повноважень Верховної Ради України стосовно погодження зміни цільового призначення особливо цінних земель, а органам місцевого самоврядування пропонується надати повноваження щодо зміни цільового призначення земельних ділянок приватної власності (*зміни до статті 20 ЗКУ*);

встановлення правил, за якими особливий охоронний статус земель, на яких розташовані об'єкти чи території природно-заповідного фонду або об'єкти культурної спадщини, поширюються на землі будь-якого цільового призначення (*нові статті 46-1, 54-1 ЗКУ*);

Законопроектом пропонується виключити *статтю 186¹ ЗКУ «Повноваження органів виконавчої влади в частині погодження проектів землеустрою щодо відведення земельних ділянок»*, зокрема, у частині погодження проектів землеустрою щодо відведення земельних ділянок природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення з органами виконавчої влади у сфері охорони навколишнього природного середовища, а також скасування стратегічної екологічної оцінки схем землеустрою.

Запропонована норма може призвести до безконтрольної передачі земель природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення у власність чи користування юридичним та фізичним особам.

Законопроектом скасовується окрема процедура видачі спеціальних дозволів на зняття та перенесення ґрунтового покриву земельних ділянок як документів дозвільного характеру (*зміни до статті 168 ЗКУ, пункт 41 Переліку документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності ЗУ «Про Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності»*).

Прийняття таких норм не відповідатиме пріоритету вимог екологічної безпеки, як одному з основних принципів, на яких, згідно зі статтею 5 Земельного кодексу України, базується земельне законодавство. Також відповідно до діючого Порядку видачі та анулювання спеціальних дозволів на зняття та перенесення ґрунтового покриву (родючого шару ґрунту) земельних ділянок «спеціальний дозвіл» є офіційним документом, який визначає умови зняття, збереження і використання родючого шару ґрунту та порядок проведення рекультивації порушених земель.

Законопроектом пропонується вилучити *статтю 150 «Особливо цінні землі та порядок припинення прав на них»*.

Скасування особливо цінних земель може призвести до негативного впливу на стан навколишнього природного середовища. Наприклад, торфовища є цінними природними об'єктами, які виконують важливі екосистемні функції, мають важливе значення для формування гідрологічного режиму території та є природним фільтром води.

Адже зобов'язанням України, як Сторони Конвенції про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення, головним чином як середовище існування водоплавних птахів (*Рамсарська конвенція*) є збереження водно-болотних угідь і водоплавних птахів через створення природних резерватів на водно-болотних угіддях.

Також в такому випадку є загроза втратити ділянки, які є резервними для розширення природно-заповідного фонду та екомережі, які прописані у Законі України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року».

Міністерство енергетики та захисту довкілля України у своєму висновку зазначає, що не підтримує проект Закону і надає наступні зауваження.

Проектом Закону передбачено внесення змін до статті 14-2 Земельного кодексу України, статті 20-2 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», статті 17-1 Закону України «Про охорону земель», статті 7 Закону України «Про державний контроль за використанням та охороною земель» у частині повноважень центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів визначено «додержання екологічних нормативів і вимог з питань охорони земель». Доцільно згаданий пункт викласти у наступній редакції «додержання екологічних вимог з питань охорони земель» оскільки екологічних нормативів з питань охорони земель не визначено. Внесення змін до статті 14-2 Земельного

Кодексу України та статті 17-1 Закону України «Про охорону земель» призведе до неконтрольованого забруднення водних об'єктів.

Виключення повноважень Держекоінспекції щодо державного нагляду (контролю) в частині «установлення та використання водоохоронних зон і прибережних захисних смуг, а також додержання режиму використання їх територій» призведе до неконтрольованого забруднення водних об'єктів та не буде в повній мірі забезпечено контроль за виконанням частини першої статті 88 Водного кодексу України, відповідно до якої метою охорони поверхневих водних об'єктів від забруднення і засмічення та збереження їх водності вздовж річок, морів і навколо озер, водосховищ та інших водойм в межах водоохоронних зон виділяються земельні ділянки під прибережні захисні смуги, та статті 61 Земельного кодексу України, якою передбачено режим використання прибережних захисних смуг.

Зокрема внесення змін суперечить статті 15-2 Водного кодексу України відповідно до якої до компетенції центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони і раціонального використання вод та відтворення водних ресурсів, у галузі управління і контролю за використанням і охороною вод та відтворенням водних ресурсів, належить:

- здійснення державного нагляду (контролю) за додержанням вимог законодавства про охорону і раціональне використання вод та відтворення водних ресурсів;

- прийняття у встановленому порядку рішення про обмеження, тимчасову заборону (зупинення) діяльності підприємств, установ, організацій і об'єктів у разі порушення ними вимог водного законодавства;

- вирішення інших питань у галузі використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів.

Державне агентство України з управління зоною відчуження звертає увагу на скасування порядку погодження проектів землеустрою щодо організації і встановлення меж територій природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення, лісгосподарського призначення, земель водного фонду та водоохоронних зон, обмежень у використанні земель та їх режимоутворюючих об'єктів у зоні відчуження та зоні безумовного (обов'язкового) відселення території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи з центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері управління зоною відчуження та зоною безумовного (обов'язкового) відселення (*зміни до статті 186 ЗКУ*).

У разі прийняття таких змін, створюються ризики порушення вимог радіаційної безпеки, негативного впливу іонізуючого випромінювання на навколишнє середовище і здоров'я людини та винесення радіонуклідів за межі зони відчуження та зони безумовного (обов'язкового) відселення.

Громадська організація «Всеукраїнська екологічна ліга» у своїх пропозиціях до законопроекту зазначає, що запропоновані зміни унеможливляють реалізацію нормативно-правових документів, які спрямовані на зменшення частки розораності. Та надала наступні пропозиції до проекту Закону:

- визначити орган відповідальний за консервацію земель і деталізувати порядок її проведення;
- зберегти чинний механізм погодження питань, пов'язаних із зміною цільового призначення особливо цінних земель державної та комунальної власності;
- забезпечити практичне виконання чинних норм щодо агрохімічної паспортизації земель;
- залишити особливий захисний статус торфовищам, оскільки розорювання торфовищ для використання в сільському господарстві є одним з значних джерел викиду вуглецю в атмосферу, а самі торфовища у природному стані навпаки поглинають та депонують вуглець.
- ввести в законодавство поняття «самозаліснені землі» і прописати процедуру передачі таких земель державної та комунальної власності до державних та комунальних лісогосподарських підприємств.
- внести зміни до законодавства про охорону земель, ввівши заборону розорювання схилів крутизною понад 5 градусів, а з часом і понад 3 градуси та забезпечити контроль за виконанням цієї норми.
- ввести механізм фінансування робіт з консервації земель, розробки проектів землеустрою для земель у державній власності за рахунок коштів фондів охорони навколишнього природного середовища.
- ввести можливість викупу землі державою за рахунок коштів фондів охорони навколишнього природного середовища для майбутньої консервації.

Головне науково-експертне управління у своєму висновку також надає зауваження і пропозиції та вбачає за доцільне врахувати при доопрацюванні проекту, зокрема щодо: виключення із ЗКУ статті 150 «Особливо цінні землі та порядок припинення прав на них»; особливостей зміни цільового призначення особливо цінних земель; виключення проектів землеустрою щодо відведення земельних ділянок; контролю за установленням та використанням водоохоронних зон і прибережних захисних смуг, а також додержанням режиму використання їх територій.

Під час засідання Комітету народні депутати – члени Комітету взяли до уваги пропозиції народного депутата України Маріковського О.В. до законопроекту та рекомендували народному депутату України Маріковському О.В., у разі прийняття законопроекту у першому читанні, подати їх до головного Комітету у строки, визначені Регламентом Верховної Ради України.

Враховуючи викладене, **Комітет в и р і ш и в:**

1. Направити зауваження і пропозиції, висловлені у мотивувальній частині Рішення, до Комітету з питань аграрної та земельної політики для їх врахування при подальшому опрацюванні проекту Закону про внесення змін до Земельного кодексу України та інших законодавчих актів щодо удосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин (реєстр. № 2194 від 01.10.2019 р.), внесений народними депутатами України Заблоцьким М.Б., Сольським М.Т., Нагаєвським А.С., Литвиненком С.А., іншими народними депутатами України.

Голова Комітету

О. БОНДАРЕНКО